

POSTĘPOWANIE DÓWODOWE

Komentarz
do art. 227–315 k.p.c.

redakcja naukowa
Tadeusz Ereciński, Marcin Dziurda

Tadeusz Ereciński

KOMENTARZE

POSTĘPOWANIE DÓWODOWE

Komentarz
do art. 227–315 k.p.c.

redakcja naukowa
Tadeusz Ereciński, Marcin Dziurda

Tadeusz Ereciński

KOMENTARZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 2 kwietnia 2024 r.

Wydawczyni
Klaudia Szawłowska

Redaktorka prowadząca
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-552-9

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

USTAWA

z 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(Dz.U. z 2023 r. poz. 1550; zm. Dz.U. z 2023 r. poz. 1606, poz. 1615,
poz. 1667, poz. 1860)

(wyciąg)

DZIAŁ III

Dowody

ROZDZIAŁ 1

Przedmiot i ocena dowodów

Art. 227. [Przedmiot dowodu]

Przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

Spis treści	
Pojęcie dowodu	19
Ciężar dowodu	20
Przedmiot dowodu	22
Pominięcie dowodu	24
Dowód uzyskany sprzecznie z prawem	25
Prawo unijne	28

Pojęcie dowodu

1. Każde twierdzenie strony oraz uczestnika postępowania powinno być poparte dowodami. Pojęcie dowodu ma wiele znaczeń. Oznaczać może przebieg rozumowania, które prowadzi do przeświadczenia o stanie

rzeczy, postępowanie dowodowe, środek dowodowy, źródło dowodowe lub fakt dowodowy.

Por. K. Knoppek [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji*, cz. 2, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2016, s. 147 i n.

Dowodzenie jest czynnością myślową, której celem jest wskazanie prawdziwości lub nieprawdziwości określonych twierdzeń. Przez dowód w ścisłym znaczeniu rozumie się środek dowodowy, tj. ten środek, który umożliwia przekonanie się o istnieniu lub nieistnieniu faktów, a tym samym o prawdziwości bądź nieprawdziwości twierdzeń o tych faktach.

W doktrynie wyodrębnia się ostatnio „prawo do dowodu”. Dotyczy ono poszukiwania środków dowodowych, ich wykorzystania przed sądem oraz oceny przez sędziego.

Por. K. Piasecki, *System dowodów i postępowanie dowodowe w sprawach cywilnych*, Warszawa 2012, s. 30 i n.

Prawo do dowodu można wywieść z konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP) i art. 6 EKPC. Bez dowodów realizacja prawa do sądu byłaby bowiem iluzoryczna. Prawo do dowodu współcześnie postrzegane być powinno nie tylko jako możliwość przeprowadzenia postępowania dowodowego w celu wykazania prawdziwości posiadanej już wiedzy o faktach, ale także jako uprawnienie do poznania istniejących innych dowodów, których przeprowadzenie przed sądem mogłoby umożliwić stronie poznanie nieznanych jej informacji o faktach dotyczących jej prawa (zob. M. Rejda [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do art. 205¹–424¹²*, red. A. Marciniak, Warszawa 2019, s. 132).

Ciężar dowodu

2. W ścisłym związku z problematyką dowodzenia i środków dowodowych pozostaje zagadnienie ciężaru dowodu, uregulowane przede

wszystkim w art. 6 k.c. („ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne”). Wiąże się to zatem z obowiązkiem twierdzenia i dowodzenia tych wszystkich okoliczności, które, stosownie do art. 227, mogą być przedmiotem dowodu. Zob. H. Dolecki, *Ciężar dowodu w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1998; J. Adrych-Brzezińska, *Ciężar dowodu w prawie i procesie cywilnym*, Warszawa 2015.

3. Wyróżnia się trzy rodzaje faktów, które wymagają udowodnienia w procesie cywilnym: prawotwórcze, tamujące powstanie prawa oraz niweczące prawo. Faktów tworzących prawo (np. fakt zawarcia umowy) powinien w zasadzie dowieść powód, podobnie jak istnienia swojej czynnej legitymacji procesowej oraz legitymacji biernej pozwanego. Powód dowodzi również faktów uzasadniających jego odpowiedź na zarzuty pozwanego. Pozwany zaś dowodzi faktów uzasadniających jego zarzuty przeciwko roszczeniu powoda. Faktów tamujących (np. brak warunku ważności czynności prawnej) oraz niweczących (np. fakt zapłaty, przedawnienie) powinien dowieść przeciwnik tej strony, która występuje z roszczeniem, czyli z zasady pozwany. Prawo materialne – poza ogólną regułą zawartą w art. 6 k.c. – ustanawia reguły szczególne, które odmiennie rozkładają ciężar dowodu (np. w art. 429, 433, 471 k.c.).
4. Ze względu na art. 232 i możliwość dopuszczenia dowodów z urzędu strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi mniejsze ryzyko ujemnych skutków braku aktywności. W uchwale SN (7) z 21.11.1969 r., III PZP 24/69, OSNCP 1970/5, poz. 76, trafnie podkreślono, że rozkład ciężaru udowodnienia faktów nie jest przeprowadzony wyraźnie. Sąd, dążąc do wykrycia prawdy, pobudza w tym celu inicjatywę stron i uczestników postępowania, a także działa z urzędu. Jeżeli jednak twierdzenie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy nie zostanie udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decyduje rozkład ciężaru dowodu.
5. Naruszenie reguł dotyczących rozkładu ciężaru dowodu może stanowić naruszenie bądź prawa materialnego, bądź prawa procesowego – zależnie od tego, w związku z czym nastąpiło ich naruszenie w postępowaniu

niu cywilnym (W. Siedlecki, *Podstawy rewizji cywilnej*, Warszawa 1959, s. 125 i n.). Por. także K. Knoppek [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, cz. 2, red. T. Wiśniewski, s. 140 i n. Zob. ponadto P. Ryłski, *Stopień dowodu w postępowaniu cywilnym – zagadnienia podstawowe*, PPC 2016/3, s. 491 i n.

6. Domniemania prawne nie zwalniają strony od ciężaru dowodu, lecz jedynie go ułatwiają. Por. uwagi do art. 234.

Przedmiot dowodu

7. Przedmiotem dowodu są fakty (twierdzenia o faktach), tzw. zasady doświadczenia, oraz w wyjątkowych wypadkach prawo. Faktami są wszelkiego rodzaju zjawiska i zdarzenia oznaczone w czasie i przestrzeni, były lub współczesne, a także stany świata zewnętrznego i stany psychiczne (np. zamiar, wola, zgoda). Przedmiotem dowodu mogą być także fakty procesowe mające znaczenie dla określenia przesłanek procesowych. Por. także uwagi K. Kołakowskiego, *Dowodzenie w procesie cywilnym*, Warszawa 2000, s. 22 i n.
8. Przez zasady doświadczenia rozumie się ogólne sądy, jak również szczególne wiadomości z zakresu poszczególnych dziedzin nauki, sztuki, techniki i przemysłu. Mają one służyć sądowi głównie do ustalenia okoliczności faktycznych i do należytej ich subsumcji pod przepisy prawne. Najczęstszym środkiem dowodowym, za pomocą którego można – w razie wątpliwości – ustalić te zasady, będzie dowód z opinii biegłego, a w dalszej kolejności dowód z dokumentu (por. K. Piasecki, *Zasady doświadczenia w procesie cywilnym*, NP 1973/2, s. 188).
9. Prawo w zasadzie nie powinno być przedmiotem dowodu (*iura novit curia*). Zasadę tę współcześnie należy rozumieć w ten sposób, że sąd ma możliwość dotarcia do każdego przepisu prawa krajowego. Nie wyklucza to jednak dowodzenia treści norm technicznych, tariff i cenników oraz innych ogłoszonych aktów prawnych, które mogą być znane tylko stronom. Prawo obce, które sąd ma obowiązek zastosować na podstawie normy kolizyjnej, może być natomiast dowodzone za

pomocą adekwatnych środków dowodowych. Zasady ustalania treści prawa obcego i stwierdzanie obcej praktyki określał dawniej art. 1143 (por. T. Ereciński, *Prawo obce w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1981), a obecnie art. 51a p.u.s.p.

10. Przedmiotem dowodu mogą być także zwyczaje oraz prawo zwyczajowe. Kodeks cywilny nawiązuje do zwyczajów m.in. w art. 56, 65, 69, 287, 298, 354, 922, 994.

Por. Ł. Błaszczak, *Zwyczaj i prawo zwyczajowe w sądowym stosowaniu prawa a potrzeba wprowadzenia normy na kształt art. 344 Kodeksu postępowania cywilnego z 1932 r.*, PPC 2020/3, s. 346 i n.

11. Co do faktów niewymagających dowodów por. art. 228–231.
12. Przedmiotem dowodu są fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy; istotność ta wynika z przedmiotu postępowania i wiąże się z twierdzeniami faktycznymi stron. Powoływane fakty powinny mieć znaczenie prawne. Selekcji faktów dokonuje sąd, uwzględniając zasadę prawdy materialnej i zasadę kontradiktoryjności. W ostatecznym wyniku istotność faktu jest oceniana przez sąd z punktu widzenia prawa materialnego.

O tym, jakie okoliczności – jako istotne (art. 227, art. 316 § 1) – wymagają wyjaśnienia, decydują przepisy prawa materialnego, które powinny być zastosowane w rozpoznawanej sprawie (z uzasadnienia orzeczenia SN z 30.08.1990 r., IV CR 236/90, OSNCP 1991/10–12, poz. 125); por. także wyrok SN z 27.01.2011 r., I CSK 237/10, LEX nr 784978, oraz postanowienie SN z 10.02.2012 r., II CSK 357/11, LEX nr 1133804.

W orzeczeniu z 17.04.1998 r., II CKN 683/97, LEX nr 322007, Sąd Najwyższy stwierdził, że według art. 227 sąd określa przedmiot postępowania dowodowego przez wskazanie, jakie fakty mają „zdatność” dowodową, a więc jakie zjawiska świata zewnętrznego oraz jakie okoliczności oraz stany i stosunki są przedmiotem dowodzenia w procesie cywilnym, a ściślej, w konkretnej sprawie przedstawionej do rozstrzygnięcia.

gi do art. 213 § 2). Do przyznania więc nie mają zastosowania przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące wad oświadczeń woli. Odwołanie przyznania jest możliwe i podlega swobodnej ocenie sądu (por. orzeczenie SN z 19.03.1947 r., C III 39/47, OSN 1948/3, poz. 64; J. Mokry, *Odwołalność czynności procesowych w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1973, s. 121).

W uzasadnieniu wyroku z 28.02.1996 r., I CRN 222/95, OSNC 1996/6, poz. 87, Sąd Najwyższy stwierdził, że stosownie do art. 229 przedmiotem przyznania strony mogą być jedynie fakty, natomiast stosunki prawne podlegają rozstrzygającej ocenie sądu. Brak co do nich kontrowersyjności nie zwalnia sądu od obowiązku przeprowadzenia takiej oceny przy uwzględnieniu ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawnych.

4. Przyznanie może być dokonane w toku postępowania (tj. w konkretnie toczącym się postępowaniu) osobiście przez stronę lub przez pełnomocnika (por. art. 91 pkt 1).
5. Kodeks postępowania cywilnego nie normuje skutków przyznania pozasądowego ani przyznania połączonego z zastrzeżeniami. Jeżeli chodzi o te ostatnie, to sąd powinien ocenić je według własnego przekonania, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności sprawy.
6. Przyznanie nie traci skuteczności i nie może być uważane za obalone z tego tylko powodu, że strona inaczej zeznała podczas przesłuchiwania. Takie odmienne zeznanie należy traktować jako odwołanie przyznania (por. orzeczenie SN z 14.09.1948 r., C 471/48, PiP 1948/12, s. 119).
7. Przyznanie jest dopuszczalne we wszystkich postępowaniach, z tym zastrzeżeniem, że w sprawach małżeńskich (art. 431), w postępowaniu o ustanowienie przez sąd rozdzielności majątkowej (art. 452) oraz w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi (por. art. 458 § 1) nie można oprzeć rozstrzygnięcia wyłącznie na przyznaniu okoliczności faktycznych.

8. Kwestia, czy sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował art. 229, podlega kontroli instancyjnej, przede wszystkim pod kątem, czy przyznanie nie budzi wątpliwości.
9. Przyznanie może nastąpić w postępowaniu przed sądem odwoławczym, a nawet w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. Por. W. Broniewicz, *Z zagadnień przyznania w polskim procesie cywilnym*, PiP 1957/4–5, s. 840.

Zob. także K. Markiewicz [w:] *Dowody w postępowaniu cywilnym*, red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk, Warszawa 2010, s. 94–100.

Art. 230. [Fakty niezaprzeczone]

Gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane.

1. W przepisie tym chodzi o fakty przytoczone przez jedną stronę, a wyraźnie w toku postępowania niezaprzeczone przez stronę przeciwną. Wiąże się to z obowiązkiem pozwanego wdania się w spór (art. 221) i złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących okoliczności faktycznych; strona jest przy tym obowiązana wyszczególnić fakty, którym zaprzecza (art. 210 § 2).

Zgodnie z art. 210 § 2¹ sąd poucza stronę występującą bez profesjonalnego pełnomocnika m.in. o treści art. 229 i 230. Strony powinny wypowiedzieć się we właściwym czasie, czyli bez zwłoki, co do twierdzeń przeciwnika (por. art. 205³ § 2).

Zob. wyrok SN z 17.06.2016 r., IV CSK 669/15, LEX nr 2147286.

Artykuł 230 reguluje domniemanie przyznania i uzupełnia przepis art. 229 (przyznanie wyraźne).

2. Artykuł 230 może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy wynik rozprawy prowadzi do jednoznacznego wniosku, że strona przeciwna nie zamierzała zaprzeczać faktom (zob. wyrok SN z 10.02.2016 r., I CSK 231/15, LEX nr 2109626).

Sąd, bez dostatecznego uzasadnienia, nie może przyjmować za prawdziwe twierdzeń strony, którym strona przeciwna wyraźnie nie zaprzeczyła. Może je uwzględnić tylko na podstawie wszystkich okoliczności, biorąc pod uwagę wynik całej rozprawy (por. wyroki SN: z 17.02.1975 r., II CR 719/74, LEX nr 7661; z 18.06.2004 r., II CK 293/03, LEX nr 174169; z 25.02.2010 r., I CSK 348/09, LEX nr 688851; z 13.12.2013 r., III CSK 66/13, LEX nr 1463871).

Za przyznane można uznać jedynie fakty, a nie ich kwalifikację prawną (wyrok SN z 15.05.2009 r., II CSK 680/08, LEX nr 519278).

Zgodnie z wyrokiem SN z 19.10.2005 r., V CK 260/05, LEX nr 187090, obowiązkiem sądu jest uprzedzenie strony o konsekwencjach zaniechania wypowiedzenia się co do twierdzeń strony przeciwnej.

W orzeczeniu z 16.10.1997 r., II CKN 396/97, LEX nr 1227180, Sąd Najwyższy stwierdził, że przyjęcie przez sąd za ustalone – bez przeprowadzenia postępowania dowodowego – okoliczności faktycznych wskazanych przez stronę, a zakwestionowanych przez stronę przeciwną, stanowi naruszenie art. 230.

3. Jeżeli pełnomocnik strony nie wypowie się co do twierdzeń faktycznych strony przeciwnej, dlatego że nie ma dostatecznych informacji, i wnosi z tego powodu o odroczenie rozprawy lub zawieszenie postępowania, to sądowi nie wolno uznać twierdzeń przeciwnika za milczące przyznanie ani wyciągnąć z tego ujemnych wniosków, które wynikałyby z niewywiązania się z ciężaru dowodzenia (por. orzeczenie SN z 17.06.1960 r., 4 CR 681/59, OSN 1961/III, poz. 82).
4. Według wyroku SN z 9.01.2001 r., II CKN 1140/00, OSNC 2001/10 poz. 152, przeszkody w przeprowadzeniu dowodu z badania krwi,

stawiane przez stronę mającą się poddać badaniu, mogą być podstawą opartego na domniemaniu faktycznym ustalenia sądu zgodnego z twierdzeniami strony przeciwnej.

5. Zob. K. Markiewicz [w:] *Dowody w postępowaniu cywilnym*, red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk, Warszawa 2010, s. 100–104; P. Rylski, *Działanie sądu z urzędu a podstawa faktyczna wyroku cywilnego*, Warszawa 2009, s. 268 i n.

Art. 231. [Domniemanie faktyczne]

Sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne).

Spis treści	
Pojęcie domniemania faktycznego	41
Orzecznictwo	43

Pojęcie domniemania faktycznego

1. Sąd może, ale nie musi wyciągnąć wniosku co do pewnego faktu na podstawie innych faktów ustalonych. Sędziemu zatem pozostawiono pełną swobodę wnioskowania.

Zob. K. Markiewicz [w:] *Dowody w postępowaniu cywilnym*, red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk, Warszawa 2010, s. 73–86; K. Knoppek [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji*, cz. 2, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2016, s. 134 i n.

2. Fakt domniemany nie wymaga ani twierdzenia, ani dowodzenia, natomiast twierdzenia i dowodzenia wymagają fakty składające się na podstawę faktyczną domniemania (tak też postanowienie SN z 17.10.2000 r., I CKN 1196/98, LEX nr 50829).

Orzeczenie sądu może być oparte na domniemaniu faktycznym tylko wówczas, gdy domniemanie stanowi wniosek logicznie wynikający z prawidłowo ustalonych faktów stanowiących jego przesłanki.

Możliwość ustalenia faktów w sposób przewidziany w art. 231 wchodzi w rachubę tylko w razie braku bezpośrednich środków dowodowych i jest w istocie wnioskowaniem (rozumowaniem sądu orzekającego), u podstaw którego leży ustawowe domniemanie, pozwalające na oparcie ustaleń faktycznych na uznaniu za ustalone faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy – pod warunkiem że wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych w sposób niewątpliwy faktów (por. wyrok SN z 12.04.2001 r., II CKN 410/00, LEX nr 1168695, oraz wyrok SN z 13.04.2017 r., I UK 144/16, LEX nr 2312491).

Domniemanie faktyczne polega na tym, że sąd na podstawie ustalenia jednych faktów wnioskuje o istnieniu innych. Sąd ma w takim wypadku zupełną swobodę wnioskovania na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku postępowania dowodowego. Musi ono jednak być poprawne z punktu widzenia zasad logiki. Możliwe jest więc dokonanie ustalenia na podstawie domniemania faktycznego wtedy, gdy wniosek taki nasuwa się z pewnością lub ze szczególnie dużą dozą prawdopodobieństwa, natomiast wniosek przeciwny nie ma w danych okolicznościach żadnego uzasadnienia bądź też jest wysoce mało prawdopodobny (wyrok SN z 2.02.2005 r., IV CK 459/04, M. Praw. 2005/4, s. 181).

3. Przy konstruowaniu domniemania faktycznego – obok zasad logiki – istotną rolę odgrywają zasady doświadczenia. Domniemanie faktyczne nie powinno być sprzeczne z określonymi zasadami doświadczenia (por. K. Piasecki, *Zasady doświadczenia w procesie cywilnym*, NP 1973/2, s. 189).

Według wyroku SN z 15.02.2008 r., I CSK 426/07, LEX nr 465919, fakty stanowiące podstawę domniemania faktycznego mogą być ustalone także w inny sposób niż tylko w drodze udowodnienia, czyli np. w drodze przyznania zarówno wyraźnego, jak i milczącego, a nawet skutek przyjęcia innych domniemań faktycznych. Wniosek taki

Książka zawiera komentarz do przepisów o postępowaniu dowodowym w sprawach cywilnych. Uwzględnia wszystkie ostatnie nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego, w tym przepisy, które weszły w życie 14 marca 2024 r. Dokonały one istotnych zmian w zakresie postępowania dowodowego, w szczególności uregulowały sposób przeprowadzania dowodów na posiedzeniu zdalnym. Komentarz uwzględnia także inne nowe instytucje, m.in. dowód z zeznań świadka na piśmie. Wyjaśnia też, w jaki sposób w obecnym stanie prawnym należy formułować wnioski dowodowe.

Publikacja ta ma za zadanie pomóc w praktycznym stosowaniu przepisów o postępowaniu dowodowym. Na skutek licznych nowelizacji przepisy Kodeksu postępowania cywilnego są coraz mniej spójne. W wielu przypadkach występują ewidentne luki prawne, w innych przepisy są wewnętrznie sprzeczne. Autor niniejszego komentarza, wieloletni Prezes Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, osadza komentowane regulacje w systemie prawa. Korzystając z dorobku doktryny i orzecznictwa, przedstawia racjonalną wykładnię niejasnych, budzących wątpliwości interpretacyjne przepisów.

Komentarz w pełnym zakresie uwzględnia aktualne orzecznictwo Sądu Najwyższego. W oparciu o nie, a także o poglądy doktryny wyjaśnia liczne zagadnienia sporne. Dzięki temu książka jest praktyczną pomocą dla praktyków prawa, przede wszystkim sędziów, adwokatów i radców prawnych, radców Prokuratury Generalnej oraz rzeczników patentowych, a także aplikantów. Komentarz ma charakter orzeczniczy, ale jednocześnie naukowy, dlatego przeznaczony jest również dla pracowników naukowych oraz studentów starszych lat.

Tadeusz Ereciński – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, autor i redaktor najważniejszych publikacji z zakresu prawa procesowego cywilnego, sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, w latach 1996–2016 Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Cywilnej, wieloletni przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

CENA 169 ZŁ (W TYM 5% VAT)